

**Diyarbakır Halkevi ve
Karacadağ Dergisi**
Halkbilimsel Bir İnceleme

Yazar

Canser Kardaş

ISBN: 978-605-2233-04-7

1. Baskı

Mart, 2018 / Ankara

100 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 269

Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	7
-------------	---

GİRİŞ

1. HALKEVLERİNE ÖRNEKLİK EDEN YURTIÇI VE YURTDIŞINDAKİ KURULUŞLAR	10
1.1. Türk Derneği.....	10
1.2. Türk Yurdu Cemiyeti.....	11
1.3. İstihlâki Millî Cemiyeti.....	11
1.4. Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti.....	11
1.5. Türk Ocağı.....	11
2. HALKEVLERİNİN AÇILIŞ GEREKÇELERİ	14
3. HALKEVLERİNİN KURULUŞU	17
4. HALKEVLERİNİN TEŞKİLATLANMASI VE FAALİYETLERİ	20
4.1. Halkevlerinin Kurulmasında Genel Esasları.....	20
4.2. Halkevi İdare Heyeti.....	22
4.3. Halkevi Şubeleri.....	22
4.3.1. Dil, Edebiyat Şubesi [Dil, Edebiyat, Tarih].....	22
4.3.2. Güzel Sanatlar [Ar] Şubesi.....	24
4.3.3. Temsil [Gösterit] Şubesi.....	24
4.3.4. Spor Şubesi.....	25
4.3.5. İctimaî [Sosyal] Yardım Şubesi.....	26
4.3.6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi.....	27
4.3.7. Kütüphane ve Neşriyat [Kitapsaray ve yayın] Şubesi.....	28
4.3.8. Köycüler [Köycülük] Şubesi.....	29
4.3.9. Müze ve Sergi [Tarih ve Müze] Şubesi.....	30

5. HALKEVLERİNİN FAALİYETLERİNİN SONA ERDİRİLMESİ.....	30
6. HALKEVİ YAYINLARINDAN DERGİCİLİK.....	32

BİRİNCİ BÖLÜM DİYARBAKIR HALKEVİ VE FAALİYETLERİ

1. KURULUŞU, KURUCULARI VE TEŞKİLATLANMASI.....	39
2. DİYARBAKIR HALKEVİNİN İDARİ YAPISI.....	44
3. HALKEVİ REİSLERİ (BAŞKANLARI).....	48
4. AYRILDIĞI KOLLARLA YAPTIĞI FAALİYETLER.....	50
4.1. Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi.....	51
4.2. Ar [Güzel Sanatlar] Şubesi.....	54
4.3. Gösterit Şubesi.....	55
4.4. Sosyal Yardım Şubesi.....	59
4.5. Spor Şubesi.....	60
4.6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi.....	61
4.7. Kitapsaray ve Yayın Şubesi.....	64
4.8. Köycülük Şubesi.....	66
4.9. Müze ve Sergi Şubesi.....	68
5. ÜLKÜ'DE DİYARBAKIR HALKEVİ.....	69
6. DİYARBAKIR HALKEVİNİN HALKBİLİMİ ANLAYIŞI.....	71

İKİNCİ BÖLÜM HALKEVİ DERGİSİ VE ÜZERİNDE DURDUĞU KONULAR

1. DERGİNİN ADI, YAYIN TARİHİ, TARİHÇESİ, YAYIN İLKELERİ VE SAYISI.....	79
1.1. Karacadağ Adı.....	79
1.2. Karacadağ Dergisinin Halkevi Dergilerinin İçindeki Yeri.....	80

1.3. Tarihçesi.....	81
1.4. Şekil Özellikleri.....	85
1.5. Derginin Yayın Politikası.....	86
2. YAYINLANMASINDA VE HAZIRLANMASINDA GÖREV ALAN KİŞİLER.....	88
2.1. Şevket Beysanoğlu.....	89
2.2. Reşid İskenderoğlu.....	90
2.3. Süleyman Savcı.....	90
2.4. Sedat Günay.....	90
2.5. Ahmet Kabaklı.....	91
3. HALKBİLİMİ ANLAYIŞI VE AĞIRLIK VERDİĞİ KONULAR.....	91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DERGİ KAYNAKÇASI

1. HALKBİLİMİ.....	109
1.1. Halk Edebiyatı.....	109
1.1.1. Atasözleri.....	110
1.1.2. Bilmeceler.....	110
1.1.3. Mani, Maya, Hoyrat.....	110
1.1.4. Ninniler.....	112
1.1.5. Aşık Edebiyatı.....	112
1.1.6. Koşma.....	114
1.1.7. Halk Ağzı.....	115
1.2. Sosyal Hayat ile İlgili Araştırma ve Uygulamalar.....	115
1.2.1. Düğün Âdetleri.....	115
1.2.2. Halk Müziği-Musikisi.....	117
1.2.3. Halk Ziraatı.....	117
1.2.4. Halk Sağlığı.....	118
1.2.5. Diğer Folklor Araştırmaları.....	118
1.3. Folklor İle İlgili Araştırma ve İncelemeler.....	120
1.3.1. Folklorun Teorisi ve Metoduna Dair Yazılar.....	120

1.3.2. Köy Monografileri ve Köy Hayatı ile İlgili Yazılar.....	120
1.3.3. Yöre Tarihi.....	121
1.3.4. Diyarbakırlı Şair Yazar Bilgin ve Ozanlar.....	123
2. HALKBİLİMİ DIŞINDAKİ KONULAR.....	130
2.1. Edebiyat Kaynakçası.....	130
2.1.1. Anı.....	130
2.1.2. Bibliyografya.....	131
2.1.3. Biyografi.....	132
2.1.4. Deneme.....	133
2.1.5. Dil Yazıları.....	135
2.1.6. Eleştiri (Tenkid).....	135
2.1.7. Faaliyetler/Haberler.....	142
2.1.8. Hikâye.....	150
2.1.9. Kutlama ve Anma.....	154
2.1.10. Makale.....	159
2.1.11. Mektup.....	161
2.1.12. Nutuk.....	162
2.1.13. Söyleşi.....	164
2.1.14. Şiir.....	165
2.2. Felsefe, Ahlak, Hukuk ve Ekonomi.....	185
2.3. Tarih.....	190
2.4. Coğrafya.....	194
2.5. Sağlık.....	197
2.6. Ziraat-Veteriner.....	198
SONUÇ.....	201
KAYNAKLAR.....	209
FOTOĞRAFLAR.....	213

ÖN SÖZ

Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla toplumsal değişim hızlanmış ve bu değişimi halka yayacak, inkılâpları benimsetecek kurumlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu inkılâpların halka kabul ettirilmesi, ulaştırılması ile aydın-halk kopukluğunun giderilmesi ve yetişkin eğitiminin sağlanması amacıyla Atatürk tarafından "halkevleri" kurulmuştur. Cumhuriyet döneminin, felsefesi ile kültürel yapılanmasının bütüncül bir şekilde anlaşılıp yorumlanabilmesi için ilk dönem cumhuriyet kurumları ve mahallî dergilerin ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında halkevlerinin, yayımladığı mahallî dergilerle, CHP'nin altı umdesini tabana yayma politikasını anlamak ve Cumhuriyetin ne gibi zorlukları aşarak bu güne geldiğini görmek bakımından bu çalışmaların önem arz ettiği görülmektedir.

Eserde, Diyarbakır Halkevi'nin 1932'den 1951'e kadar yaptığı faaliyetler ve Diyarbakır Halkevi tarafından yayımlanan "Karacadağ" dergisinin tüm yönleriyle tanıtımı ve halkbilimi alanında yaptığı çalışmaların ele alınması planlanmıştır. Şubat 1938'den Haziran 1950'ye kadar toplam 138 sayı yayımlanan Karacadağ dergisi sadece Diyarbakır'da değil, Anadolu'da yayımlanan en uzun soluklu dergiler arasındadır. Karacadağ dergisi, yayın hayatı boyunca Diyarbakır kültürüne, edebiyatına, folkloruna vb. birçok alanda katkıda bulunmuştur.

Çalışmanın en önemli başvuru kaynağı, Diyarbakır Halkevi'nin 138 sayı olarak yayımladığı Karacadağ dergisi-

dir. Bunun dışında, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde bulunan Cumhuriyet Arşivi'nde, Diyarbakır Halkevi'nin yaptığı yazışmalar ve halkevinin yayımladığı kitaplar, yararlanılan başlıca kaynaklardır.

2007 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Diyarbakır Halkevi'nin faaliyetleri ve "Karacadağ" dergisi üzerine hazırlanan bu çalışma, alana ve Diyarbakır çalışmalarına katkıları olacağı düşüncesiyle yayınlamaya karar verildi. Aileme ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma şükranlarımla...

Canser Kardaş
Muş, 2018